

- 189.2 Αύγουστίνος, Κλήμης, Πατρολογία, Ώριγένης, Τερτυλλιανός
 189.3 Άθικέννας, Άθερρόης, Άραβική φιλοσοφία
 189.4 Άθελάρδος, Άκινάτος, Άνσελμος Σκώτος, Σχολαστική φιλοσοφία
 189.5 Κορνήλιος, Μπέμε, Άγρίππας, Γερθέτος, Παράκελσος, Ρουχλίνος

- 190 Νεώτερη Φιλοσοφία
 191 Άμερικανική και Καναδική Φιλοσοφία
 192 Βρεττανική Φιλοσοφία
 193 Γερμανική και Αύστριακή Φιλοσοφία
 194 Γαλλική Φιλοσοφία
 195 Άιταλική Φιλοσοφία
 196 Άισπανική Φιλοσοφία
 197 Φιλοσοφία τών Σλαυτικών Χωρών
 198 Φιλοσοφία τών Σκανδιναυτικών Χωρών
 199 Άλλες Νεώτερες Φιλοσοφίες

- 200 ΘΡΗΣΚΕΙΑ
 201 Φιλοσοφία τής Θρησκείας, Θρησκεία (ψυχολογία)
 202 Θρησκευτικά συστήματα, Έγχειρίδια και περιλήψεις
 203 Θρησκευτικά Λεξικά και Έγκυκλοπαίδειες
 204 Δοκίμια και Διαλέξεις περί Θρησκείας
 205 Περίοδικά και Έπιθεωρήσεις θρησκευτικού περιεχομένου
 206 Θρησκευτικές οργανώσεις, Έταιρείες
 207 Σπουδή και Διδασκαλία τής Θρησκείας
 208 Συλλογές
 209 Άιστορία τής Θρησκείας, Χριστιανικές βιογραφίες

- 210 Φυσική Θρησκεία (θεολογία)
 211 Θεϊσμός, Άθεισμός, Μονοθεΐα
 212 Πανθεισμός, Θεοσοφία
 213 Δημιουργία, Έξέλιξη, Κοσμογονία
 214 Πρόνοια, Θεοδικία
 215 Θρησκεία και Έπιστήμη
 216 Καλό και Κακό
 217 Λατρεία, Προσευχή
 218 Άθανασία Ψυχής
 219 Άναλογίες

- 220 Βίβλος
 221 Παλαιά Διαθήκη, Εύαγγέλια
 222 Άιστορικά Βιβλία
 223 Ποιητικά Βιβλία, Ψαλμοί
 224 Προφητικά Βιβλία
 225 Καινή Διαθήκη
 226 Εύαγγέλια και Πράξεις Άποστόλων
 227 Έπιστολές
 228 Άποκάλυψη
 229 Άπόκρυφα, Ψευδεπίγραφα, Δευτεροκανονικά Βιβλία

- 230 Δογματική Θεολογία

- 231 Θεός, Ἁγία Τριάδα
 232 Ἰησοῦς Χριστός
 233 Ἄνθρωπος
 234 Σωτηρία
 235 Ἅγιοι, Ἄγγελοι, Δαίμονες
 236 Ἐσχατολογία
 237 Μέλλουσα Ζωή
 238 Θεμελιώδης Θρησκευτική Πίστη
 239 Ἀπολογητική
- 240 Πρακτική Θεολογία
 241 Χριστιανική Ἠθική
 242 Πνευματική Ζωή
 243 Εὐαγγελικά Ἀναγνώσματα
 244 Ἱστορίες, Ἀλληγορίες, Προφητείες
 245 Ὕμνοι, Ὑμνολογία
 246 Τέχνη καὶ Συμβολισμός στὴν Ἐκκλησία
 247 Αἰσθητική στὴν Ἐκκλησία, Ἱερά Σκεύη καὶ Ἄμφια
 248 Προσωπική Θρησκεία, Ἀσκητισμός
 249 Οἰκογενειακή Λατρεία
- 250 Ποιμαντορική Θεολογία
 251 Κήρυγμα
 252 Θρησκευτικές Ὁμιλίες
 253 Ἱερέας, Καθήκοντα καὶ τρόπος ζωῆς του
 254 Ἐκκλησιαστική Διοίκηση, Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι
 255 Ἀδελφότητες
 256 Ὁργανώσεις γιὰ Ἐνοριακή Ἔργασία
 257 Ἐκπαίδευση στὴν Ἐνορία
 258 Ἐκκλησιαστική Κοινωνική Δράση, Ἐνοριακή Πρόνοια
 259 Ὁργανώσεις καὶ Ἑγεία Ὁμάδων
- 260 Ἐκκλησιαστική Θεολογία, Χριστιανική Ἐκκλησία
 261 Ἐκκλησία καὶ ἐπίδραση αὐτῆς, Κοινωνιολογία Χριστιανική
 262 Ἐκκλησιαστική ὀργάνωση, Κανόνες Ἐκκλησιαστικοί
 263 Κυριακή
 264 Δημόσια Λατρεία, Λειτουργική, Ἀκολουθίες
 265 Μυστήρια
 266 Ἱεραποστολές
 267 Θρησκευτικὲς ὀργανώσεις, Σωματεῖα Χριστιανικά
 268 Κατηχητικά, Χριστιανική Ἀγωγή
 269 Εὐαγγελική Ἔργασία
- 270 Ἱστορία τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, Οἰκουμενικοὶ Σύνοδοι, Σχίσμα
 270.3 Μεσαιωνική Ἐκκλησία
 270.8 Νεώτερη Ἐκκλησία
 271 Θρησκευτικὰ Τάγματα
 272 Διώξεις Χριστιανῶν
 273 Ἱστορία τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης
 274.95 Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας

- 275 Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας
 276 Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀφρικής
 277 Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Β. Ἀμερικής
 278 Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ν. Ἀμερικής
 279 Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ὠκεανίας καὶ τῶν Πολικῶν περιοχῶν
- 280 Χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι καὶ Αἵρέσεις
 281 Ὁρθόδοξη Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, Χριστιανικὴ Λογοτεχνία
 282 Ρωμαϊκὴ Καθολικὴ Ἐκκλησία
 283 Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία
 284 Προτεστάντικὴ Ἐκκλησία
 285 Πρεσβυτεριανὴ Ἐκκλησία
 286 Ἐκκλησία Βαπτιστῶν
 287 Ἐκκλησία Μεθοδιστῶν
 288 Μονοφυσίτες
 289 Ἄλλες Χριστιανικὲς Αἵρέσεις
- 290 Ἄλλες Θρησκείαι
 291 Συγκριτικὴ Μυθολογία, Μυθολογία παγκόσμια
 292 Ἑλληνικὴ καὶ Ρωμαϊκὴ Θρησκεία καὶ Μυθολογία
 293 Τευτῶνικὴ καὶ Βόρεια Θρησκεία καὶ Μυθολογία
 294 Βουδισμὸς, Βραχμανισμὸς
 295 Μὴ Σημιτικὲς Ἀσιατικὲς Θρησκείαι
 296 Ἰουδαϊσμὸς
 297 Μωαμεθανισμὸς
 299 Ἄλλες μὴ Χριστιανικὲς Θρησκείαι
- 300 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
 301 Κοινωνιολογία, Νεότητα, Παραινέσεις, Κοινωνικὴ Φιλοσοφία
 301.3 Ἀγροτικὴ Κοινωνιολογία
 302 Ἐγχειρίδια καὶ περιλήψεις
 303 Λεξικά, Ἐγκυκλοπαίδειαι
 304 Δοκίμια καὶ Διαλέξεις
 305 Περιοδικὰ καὶ Ἐπιθεωρήσεις
 306 Ὁργανώσεις καὶ Ἐταιρεῖαι
 307 Σπουδὴ καὶ Διδασκαλία
 308 Συλλογές
 309 Ἱστορία τῶν Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, Προγραμματισμὸς
- 310 Στατιστικὴ
 311 Μέθοδοι καὶ Θεωρίαι τῆς Στατιστικῆς
 312 Δημογραφία
 313 Εἰδικὰ Θέματα Στατιστικῆς
 314 Στατιστικὴ τῆς Εὐρώπης
 314.95 Στατιστικὴ τῆς Ἑλλάδας
 315 Στατιστικὴ τῆς Ἀσίας
 316 Στατιστικὴ τῆς Ἀφρικής
 317 Στατιστικὴ τῆς Β. Ἀμερικής
 318 Στατιστικὴ τῆς Ν. Ἀμερικής
 319 Στατιστικὴ τῆς Ὠκεανίας καὶ τῶν Πολικῶν περιοχῶν

- 320 Πολιτικές Έπιστήμες, Κράτος
 321 Μορφή Κράτους και Διακυβέρνησης, Πολιτειολογία, Φασισμός, Δημοκρατία
 322 Δικαιοδοσία και Λειτουργία Κράτους και Κυβέρνησης, Κράτος και Έκκλησία
 323 Σχέσεις Κράτους με άτομα ή ομάδες, Άγωση του Πολίτη
 323.3 Σχέσεις Κράτους και Άγρωτων Κοινοτήτων
 323.4 Έλευθερία
 324 Έκλογές και Ψηφοφορία
 325 Διεθνείς Μετακινήσεις Πληθυσμών, Μεταναστεύσεις
 326 Δουλεία
 327 Διεθνείς Σχέσεις, Διπλωματική Ίστορία
 328 Νομοθεσία, Νομοθετικά Σώματα
 329 Πολιτικά Κόμματα
- 330 Οικονομικές Έπιστήμες
 331 Έργασία και Έργατικά Προβλήματα, Άνεργια
 332 Χρήμα, Πίστη, Τράπεζες, Συνάλλαγμα, Πιστώσεις, Ταμειυτήρια
 333 Έγγειος Οικονομία
 334 Συνεταιρισμοί
 335 Κολλεκτιβιστικά Συστήματα, Σοσιαλισμός, Κομμουνισμός
 336 Δημόσια Οικονομία, Φορολογία
 337 Δασμολογική Πολιτική, Δασμοί
 338 Παραγωγή και Τιμές, Μονοπώλια, Βιομηχανία
 339 Εισόδημα και Πλούτος, Τιμάριθμος, Έσοδα, Κεφάλαιο
- 340 Δίκαιο, Δίκαιο (ψυχολογία), Δίκαιο (λεξικά)
 341 Διεθνές Δίκαιο
 342 Συνταγματικό Δίκαιο
 343 Ποινικό Δίκαιο
 344 Διοικητικό Δίκαιο, Δημόσιο Δίκαιο, Στρατιωτική Δικαιοσύνη
 345 Άστικό Δίκαιο
 346 Έμπορικό, Ναυτικό και Έργατικό Δίκαιο
 347 Πολιτική Δικονομία, Νομολογία
 348 Έκκλησιαστικό Δίκαιο
 349 Δίκαιο σ' άλλες έκτός της Ελλάδας Χώρες, Ρωμαϊκό Δίκαιο
- 350 Δημόσια Διοίκηση
 351 Προβλήματα Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιες Ύπηρεσίες
 352 Τοπική Αυτόδιοίκηση, Νομαρχία
 353 Κεντρική Διοίκηση
 354 Κεντρική Διοίκηση σέ άλλες έκτός της Ελλάδας Χώρες
 355 Πολεμική Τέχνη, Έπιστήμη του Πολέμου, Στρατιωτική Τέχνη, Έγκυκλοπαίδειες
 356 Πεζικές Δυνάμεις και Ύπηρεσίες, Χημικός Πόλεμος
 357 Ίππικό, Θωρακισμένα
 358 Άεροπορικές Δυνάμεις και Ύπηρεσίες
 359 Ναυτικές Δυνάμεις
- 360 Κοινωνική Πρόνοια

- 360.7 Ήφηθοι (κοινωνική πρόνοια)
- 361 Κοινωνική Έργασία και Ίδρύματα
- 362 Νοσοκομεία, Άσυλα
- 363 Πολιτικές Ώργανώσεις
- 364 Έγκληματολογία
- 364.4 Παίδες (έγκληματικότητα)
- 364.62 Άναμορφωτικά Ίδρύματα
- 365 Σωφρονιστική
- 366 Ένώσεις, Έταιρείες
- 367 Κοινωνικές Λέσχες
- 368 Άσφαλίσεις
- 369 Άλλες Ένώσεις και Ίδρύματα, Πρόσκοποι
- 370 Έκπαίδευση, Παιδαγωγική Ψυχολογία, Έκπαιδευτική Ψυχολογία, Έλληνική Παιδεία
- 371 Διδασκαλία, Παιδαγωγική Μοντεσσόρι, Σεξουαλική Άγωγή, Σωματική Άγωγή, Έκπαίδευση Τυφλών, Σχολές και συστήματα έκπαίδευσης
- 371.3 Μέθοδοι
- 371.9 Έκπαίδευση (σωματική, διανοητική)
- 372 Στοιχειώδης Έκπαίδευση, Άγωγή
- 373 Μέση Έκπαίδευση
- 374 Κολλεγιακή και Πανεπιστημιακή Έκπαίδευση
- 375 Πρόγραμμα Σπουδών
- 376 Έκπαίδευση Γυναικών
- 377 Θρησκευτική και Ήθική Έκπαίδευση, Θρησκευτική Άγωγή
- 378 Κολλεγιακή και Πανεπιστημιακή Έκπαίδευση
- 379 Παιδεία και Πολιτεία, Ίδιωτική Έκπαίδευση
- 380 Έμπόριο
- 381 Έσωτερικό Έμπόριο, Έμπορικά Έπιμελητήρια
- 382 Διεθνές Έμπόριο, Έκθέσεις
- 383 Ταχυδρομικές Έπικοινωνίες
- 384 Τηλεπικοινωνίες
- 385 Σιδηρόδρομοι, Μεταφορές
- 386 Έσωτερικές Μεταφορές δι' Ύδατινων όδων
- 387 Θαλάσσιες Μεταφορές και Άεροπορικές
- 388 Όδικές Συγκοινωνίες
- 389 Μέτρα και Σταθμά, Τυποποίηση
- 390 Ήθη και Ήθιμα
- 391 Ένδυμασίες και Έξαρτήματα Ένδυμασιών
- 392 Συνήθειες της Καθημερινής Ζωής
- 393 Έπιδαφιλεύσεις στους Νεκρούς
- 394 Πολιτικά και Κοινωνικά Ήθιμα
- 395 Έθιμοτυπία
- 396 Θέση της Γυναίκας στην Κοινωνία
- 397 Νομάδες
- 398 Λαογραφία, Δημοτικό Τραγούδι
- 399 Ήθιμα Πολέμου

- 400 **ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ**
- 401 Καταγωγή τής Γλώσσας (φιλοσοφία και θεωρία)
- 402 Έγχειρίδια και περιλήψεις
- 403 Έγκυκλοπαίδειες, Λεξικά
- 404 Δοκίμια και Διαλέξεις
- 405 Φιλολογικά Περιοδικά
- 406 Φιλολογικές Όργανώσεις
- 407 Σπουδή και Διδασκαλία τών Γλωσσών και τής Φιλολογίας
- 408 Περί Διαλέκτων Γενικά, Έσπεράντο
- 409 Ίστορία τής Γλώσσας
- 410 Συγκριτική Φιλολογία
- 411 Γραφή, Όρθογραφία, Άλφάβητο
- 412 Έτυμολογία, Παράγωγα
- 413 Λεξικογραφία, Πολύγλωσσα Λεξικά
- 414 Φωνολογία
- 415 Γραμματική, Μορφολογία, Συντακτικό
- 416 Προσωδία
- 417 Έπιγραφές, Παλαιογραφία, Κώδικες
- 418 Κείμενα
- 419 Γλώσσες πού αποδίδονται άλλοιως ή με Γράμματα του Άλφαθήτου
- 420 Άγγλική Γλώσσα
- 421 Γραφή, Όρθογραφία
- 422 Έτυμολογία
- 423 Λεξικά
- 424 Συνώνυμα, Όμώνυμα, Παρώνυμα
- 425 Γραμματική, Συντακτικό
- 426 Προσωδία, Μετρική
- 427 Διάλεκτοι
- 428 Κείμενα για την εκμάθηση τής Άγγλικής Γλώσσας, Σχολικά Βιβλία
- 429 Άγγλο-Σαξωνική Γλώσσα
- 430 Γερμανική Γλώσσα
- 439 Άλλες Τευτωνικές Γλώσσες
- 440 Γαλλική Γλώσσα
- 449 Προθηγγιανή και Καταλανική Γλώσσα
- 450 Ίταλική Γλώσσα
- 459 Ρουμανική και Ρωμανική Γλώσσα
- 460 Ίσπανική Γλώσσα
- 469 Πορτογαλική Γλώσσα
- 470 Λατινική Γλώσσα
- 479 Άλλες Ίταλικές Γλώσσες, Μεσαιωνική και Σύγχρονη Λατινική Γλώσσα

(Η υποδιαίρεση τής Γερμανικής, Γαλλικής, Ίταλικής και Ίσπανικής Γλώσσας γίνεται όπως ακριβώς και στην Άγγλική, ή υποδιαίρεση τής Λατινικής όπως και τής Έλληνικής)

- 480 *Αρχαία *Ελληνική Γλώσσα, *Ελληνική Γλώσσα (Ιστορία)
 481 Γραφή, *Ορθογραφία
 482 *Ετυμολογία, Σημαντικά, Παράγωγα
 483 Λεξικά
 484 Συνώνυμα, *Ομώνυμα, Παρώνυμα
 485 Γραμματική, Μορφολογία, Συντακτικό, *Ελληνική Γλώσσα Σπουδή και Διδασκαλία
 486 Στιχουργική
 487 *Επιγραφές, Παλαιογραφία, Διάλεκτοι
 488 Κείμενα, Σχολικά Βιβλία
 489 Νέα *Ελληνική Γλώσσα, Καθαρεύουσα, Δημοτική, Καθομιλουμένη
 489.1 Γραφή, *Ορθογραφία
 489.2 *Ετυμολογία, Παράγωγα
 489.3 Λεξικά
 489.4 Συνώνυμα, *Ομώνυμα, Παρώνυμα
 489.5 Γραμματική, Μορφολογία, Συντακτικό
 489.6 Στιχουργική
 489.7 Διάλεκτοι
 489.8 Κείμενα, Σχολικά Βιβλία
- 490 *Άλλες Γλώσσες
- 500 **ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ**
 501 Φιλοσοφία
 502 *Εγχειρίδια και Συνόψεις
 503 Λεξικά, *Εγκυκλοπαιδείες
 504 Δοκίμια, Διαλέξεις
 505 Περιοδικά
 506 *Εταιρείες και *Οργανώσεις
 507 *Εκπαίδευση, Μέθοδοι Διδασκαλίας και Σπουδής
 509 *Ιστορία
- 510 Μαθηματικά, *Εμπορικά Μαθηματικά
 511 *Αριθμητική
 512 *Άλγεβρα
 513 Γεωμετρία
 514 Τριγωνομετρία
 515 Παραστατική Γεωμετρία
 516 Εύκλειδεια *Αναλυτική Γεωμετρία
 517 Λογισμός
 518 Ειδικές Συναρτήσεις
 519 Πιθανότητες
- 520 *Αστρονομία
 521 Ουράνια Δυναμική, Θεωρία
 522 *Αστεροσκοπεία και *Όργανα
 523 Περιγραφική *Αστρονομία, *Αστροφυσική, *Ήλιος
 524 Χάρτες, Παρατηρήσεις και Πίνακες
 525 Γη

(Συνεχίζεται)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΤΟΣ Δ' — ΤΕΥΧΟΣ 20 — ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1966

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΑΥΞΗΘΗ Η ΕΥΦΥΪΑ ;

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

Υποδιευθυντοῦ Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας

Προτιμήσαμε τὸ θέμα μας νὰ στηριχθῆ ἐπὶ ἐπιστημονικῆς παρὰ ἐπὶ μεταφυσικῆς βάσεως καὶ ν' ἀναφέρεται στὸ πνεῦμα καὶ τὴν εὐφυΐα τοῦ ἀνθρώπου, γιατί εἶναι ἓνα θέμα πού ἔχει τόσο λίγο μελετηθῆ σὲ σύγκρισι μὲ θέματα πού ἀναφέρονται στὴν ἠθική, στὴ Θρησκεία, στὴν ψυχὴ, στὴ σωτηρία τοῦ κόσμου καὶ γενικώτερα στὰ μεταφυσικά προβλήματα.

Καὶ πράγματι, κήρυκες, θεολόγοι, φιλόσοφοι, κοινωνιολόγοι, κάθε κατηγορίας ἠθικολόγοι καὶ ρήτορες, ὅλοι μιλοῦν — καὶ πολὺ σωστά — γιὰ τὴν ἠθική τελείωσι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τονίζουν τὴν ἀπόστασι πού βρίσκεται μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ ἀνθρωπισμοῦ, μεταξὺ τεχνικῆς προόδου καὶ ἠθικῆς καλλιέργειας .

Ἡ ἐπιστήμη, λένε, προχωρεῖ ἀλματικά, ἐνῶ ὁ ἀνθρώπος δὲ γίνεται περισσότερο ἀνθρώπος.

Διαπιστώνουν μάλιστα τὴν αὐξάνουσα ἠθική κατάπτωσι καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ στραφῆ ὁ ἀνθρώπος πρὸς τὸν ἑαυτό του, ν' ἀφουγκραστῆ μὲ συμπάθεια τοὺς χτύπους τοῦ πονεμένου ἀδελφοῦ του.

Καὶ θὰ πρέπει νὰ συμφωνήσωμε ὅτι αὐτὸ τὸ ἀδιάκοπο σφυροκόπημα εἶναι μία ἀδυσώπητη ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία ὑπόμνησις τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου νὰ ὑψωθῆ τὸ ἠθικό του ἐπίπεδο στὸ ὕψος τοῦ τεχνολογικοῦ γιὰ νὰ ἐξισορροπήσῃ τὴν ἀπόστασι καὶ νὰ γεφυρώσῃ τὸ χάσμα. Ἡ διαπίστωσις τῆς ἠθικῆς πτώσεως μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ στὴν αὐτογνωσία. Ὁ δὲ ἄριστος τρόπος γιὰ νὰ ὑψωθοῦμε πάνω ἀπὸ τὴ μολυσμένη ἀτμόσφαιρα στὴν ὁποία ζοῦμε καὶ ἀναπνέομε, εἶναι νὰ γίνωμε ἐνήμεροι τῶν κινδύνων πού διατρέχομε.

Ἐὰν ἐπιθυμοῦμε αὐτοβελτίωσι, πρέπει ν' ἀκοῦμε τὴν ἀλήθεια ὅσο ὀδυνηρὴ κα' ἂν εἶναι.

Ἄς βλέπομε καὶ τὴ θετικὴ πλευρὰ

Ἄλλὰ ὅσο ὀρθὸ καὶ χρήσιμο εἶναι νὰ λέγεται ἡ πικρὴ ἀλήθεια, τόσο εἶναι λανθασμένο καὶ ἐπικίνδυνο ὅταν παρέχεται ἐσφαλμένη καὶ παραπλανητικὴ εἰκόνα τῆς πραγματικότητος.

Ὁ ἀντίχτυπος τῶν γεγονότων ποὺ ὑπερβάλλονται καὶ ἀναστρέφονται χωρὶς, βέβαια κακὴ πρόθεσι, παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐντυπωσιάσουν γιὰ νὰ χτυπήσουν σφοδρότερα τὸ κακό, φέρνει ἀντίθετο ἀπὸ τὸ ἐπιδιωκόμενο ἀποτέλεσμα. Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ λάθος ποὺ ὠρισμένοι ἠθικολόγοι, παρασυρόμενοι ἀπὸ τὰ συναισθήματα τῆς στιγμῆς, ἀφήνουν νὰ σχηματισθῇ πρῶτα - πρῶτα ἡ ἐσφαλμένη ἐντύπωση, ὅτι ἡ εὐφυΐα τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἀνέπτυξε τὴν τεχνικὴ πρόοδο, ὁδηγεῖ στὴν καταστροφή. Μᾶς ἐπαναλαμβάνουν κατὰ κόρον ὅτι ἡ κοινωνία μας μὲ τὴν κατάρρα τῆς τεχνικῆς προόδου βαδίζει κατὰ γκρεμοῦ, στὴν ἄβυσσο, στὸ χάος μὲ γεωμετρικὰ ἐπιταχυνομένη μάλιστα ταχύτητα, ποὺ καμμιά ἀνθρωπίνη δύναμις δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀποτρέψῃ.

Μᾶς λένε ἐν συνεχείᾳ, ὅτι ποτὲ ἡ ἀνθρωπότητα στὴ μακραίωνα ἱστορία της δὲ βρέθηκε σὲ τέτοιο ἐπίπεδο ἠθικῆς καταπτώσεως καὶ ἐξευτελισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας, ὅσο σήμερα. Ὅτι ποτὲ ἡ ἀνθρωπότητα στὸ παρελθὸν δὲν ἔδειξε τέτοια περιφρόνησι στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ στὶς ἠθικὰς ἀξίας.

Ἡ ἡχὴ τέτοιων φοβερῶν καὶ ἀπαισιοδόξων μηνυμάτων δὲν ὁδηγεῖ σὲ ἐλπιδοφόρους δραματισμούς, ἀποθαρρύνει τὶς ὑγιεῖς καὶ ἀμόλυντες ἠθικὰς δυνάμεις νὰ συνεχίσουν τὴν πάλη κατὰ τοῦ κακοῦ ὡς τὸ νικηφόρο τέρμα καὶ κλονίζει ὀλίγον τὴν ἀγωνιστικὴν τους διάθεσι. Ὁ καθένας μας πιστεύει, πιά, ὅτι ἐφ' ὅσον τὸ ρεῦμα τοῦ αἰῶνα μας, ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἄβυσσο, εἶναι τόσο ὀρμητικόν, θὰ ἦταν μάταιος κάθε ἀγῶνας γιὰ νὰ μετατραπῇ τὸ πεπρωμένο. Παραλύει ἔτσι κάθε ἀγωνιστικὴ προσπάθεια αὐτοβελτιώσεως καὶ ἀναμένεται μοιρολατρικὰ ἡ καταστροφή.

Οἱ ἠθικολόγοι μας λοιπὸν καλὸ εἶναι νὰ μὴ φέρουν τέτοια ἀποθάρρυνσι στὸν κόσμον καὶ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μὴ διαστρέφεται ἡ ἀλήθεια, γιὰ τὴν πυρινικὴν ἐποχὴν μας, πράγματι, δὲ συγκρίνεται μὲ τὶς πρωτόγονες χωρὶς τεχνικὴν κοινωνίας, ποὺ νοσταλγικὰ ἐπικαλοῦνται ὠρισμένοι αὐτόκλητοι σωτῆρες μας. Τὶς κοινωνίας ποὺ εἶχαν γιὰ χαρακτηριστικὸν τὶς βρώμικες πολιτεῖες, τὶς πνιγμένες στὸ σκοτάδι, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐξαθλίωσι καὶ τὴν πενίαν μὲ συνέπεια τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὸ ἔγκλημα. Τὶς κοινωνίας μὲ τὴν κτηνώδη ἐξαντλητικὴν ἐργασίαν, ἀπ' τὴν ὁποία δὲν ἐξαιροῦνταν οὔτε τὰ παιδιὰ. Τὶς κοινωνίας ποὺ ἀνάγκαζαν τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸ αἰματοβαμμένον μαστίγιον νὰ δουλεύῃ ἀδιάκοπα καὶ τὸν ἄφηναν στέρημένο καὶ ἀχόρταγον μπρὸς στὶς ἀνικανοποίητες βιοτικὰς ἀνάγκας. Τὶς κοινωνίας μὲ τὴν τεράστια παιδικὴ θνησιμότητα καὶ τὸν ἀποδεκατισμὸν τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ νοσήματα καὶ ἀρρώστιες ἀγιάτρευτες, τὶς κοινωνίας ποὺ δύθιζαν τὸν ἄνθρωπον στὴ λάσπη τῶν προλήψεων καὶ δυσειδαιμονιῶν καὶ στὸ ἔρεβος τῆς παχυλῆς ἀγνοίας καὶ ἀγραμματοσύνης, τὶς κοινωνίας ποὺ ἄφηναν τὸν ἄνθρωπον ἀκάλυπτον καὶ ἐντρομὸν ἐμπρὸς τὸν κεραυνόν, στὴ θύελλα καὶ σὲ ἄλλα ἀνυπότακτα στοιχεῖα τῆς φύσεως· τὶς κοινωνίας, ποὺ εἶχαν νομιμοποιήσει τὴν δουλείαν· καὶ τὸ αἰσχρὸν δουλεμπόριον ἐξευτέλιζε ἐλεύθερους καὶ δουλωμένους· τὶς κοινωνίας ποὺ εἶχαν γιὰ κύριον χαρακτηριστικὸν τὸν ἐξανδραποδισμὸν καὶ εὐνοχισμὸν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων.

Σήμερα ἀλλάξαν οἱ καιροί. Ἡ κοινωνία μας χάρις στὴ Χριστιανικὴν ἰδέαν, ὅλο καὶ γίνεται ἀνθρωπινώτερη. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος χάρις στὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνθρώπου ἐδημιουργήθη ἡ τεχνικὴ πρόοδος, ποὺ πάει νὰ ξεπεράσῃ τὸ στάδιον τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν καὶ δὲ μένει παρὰ ἡ κοινωνία μας ν' ἀποβῇ πνευματικώτερη, κοινωνικώτερη, πραγματικὰ Χριστιανικὴ. Χάρις στὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνθρώπου ἐδημιουργήθη

δτι ἄξιο ὑπάρχει στὸ ἐνεργητικὸ τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος: Κατεκτήθη ἡ θάλασσα, ἡ στεριά, ὁ ἀέρας, τὸ διάστημα.

Τὸ ἀνήσυχο πνεῦμα τῶν μελλοντικῶν γενεῶν θὰ ἐπιτύχη ἀνώτερες κατακτήσεις καὶ θαυμασιώτερες δημιουργίες πρὸς δόξαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ τὸ πνεῦμα εἶναι θεϊκὴ ζωποῖός πνοή.

Ἡ πνευματικὴ καθυστέρησις δὲν ὑψώνει ἠθικὰ

Ἀφήνεται, ἔπειτα, ἀπὸ τοὺς ἴδιους Σωτῆρες τῆς Οἰκουμένης, νὰ δημιουργηθῆ ἡ σφαλερὴ ἐντύπωσις, ὅτι ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος ἔρχεται σὲ ἀντίθεσι μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς ψυχῆς. Ὅτι ἡ εὐφυΐα βρίσκεται ἀντιμέτωπη μὲ τὴν ἠθικὴ τελειότητα. Κι' ἀκόμη πῶς περὰ γίνεται ὁ ὑπαινιγμός, ὅτι θάπρεπε νὰ σταματήσῃ ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος, πού ὁδηγεῖ στὴν τεχνικὴ πρόοδο γιὰ νὰ ἐξισορροπηθῆ μὲ τὸ ἠθικὸ στάνταρ. Εἶναι ὁμῶς φανερό, ὅτι ἓνα ἡλίθιο ἄτομο δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ὁδηγηθῆ σὲ ἀνώτερο ἠθικὸ ἐπίπεδο καὶ ἓνας λαὸς πνευματικὰ ἀκαλλιέργητος δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐξανθρωπισθῆ.

Ἄλλὰ κι' ἂν ἐρωτηθῆ καθένας ἀπὸ μᾶς πῶς θὰ ἤθελε τὸ παιδί του, ἠθικὸ ἢ εὐφυές, δὲ θὰ ξέφευγε τὴν ἀπάντησι τῆς καμῆλας πού μεταξὺ ἀνηφόρου καὶ κατηφόρου προτιμᾷ τὸν ἴσιο δρόμο. Θ' ἀπαντοῦσε «καὶ τὰ δύο». Ἡθικώτατο ἀλλὰ καὶ εὐφυέστατο. Κανεὶς δὲ θὰ ἦταν εὐτυχισμένος ἂν εἶχε παιδί πνευματικῶς ἀνάπηρο, ὅσο κι' ἂν ἦταν ἠθικὸ. Οἱ ψυχολόγοι, οἱ γιατροὶ καὶ οἱ παιδαγωγοί, ἐν τούτοις, γνωρίζουν πολὺ καλά, ὅτι τὰ πνευματικῶς ἀνάπηρα παιδιά ἔχουν, κατὰ κανόνα, καὶ χαμηλὸ ἠθικὸ ἐπίπεδο.

Κι' ἐνῶ ἔχουν τόσα πολλὰ λεχθῆ κι' ἔχουν γραφτῆ — καὶ πολὺ σωστὰ — γιὰ τὴ διαμόρφωσι ἠθικοῦ χαρακτήρα καὶ ἠθικῆς προσωπικότητος, ὁμῶς ἔχουν τόσα λίγα λεχθῆ γιὰ τὴ διαμόρφωσι εὐφυῶν ἀτόμων καὶ πρὸ παντός γιὰ τὰ μέτρα πού πρέπει νὰ παίρνωται συνειδητὰ γιὰ τὴν αὐξήσι τῆς νοημοσύνης τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν.

Τὸ θέμα μας εἶναι βέβαια ζωτικῶς ἐνδιαφέροντος γιὰ τὸν καθένα, γιὰτί ποιὸς δὲ θὰ ἤθελε νὰ εἶναι κι' αὐτὸς καὶ τὰ παιδιά του εὐφυέστερος ἀπ' ὅτι εἶναι; Εἶναι ἀσφαλῶς καὶ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰτί ἀφορᾷ τὴν εὐφυΐα, ὄχι μόνον τῶν ἀνηλίκων ἀλλὰ καὶ τῶν ἐνηλίκων καὶ συνεπῶς τὴν εὐφυΐα τοῦ λαοῦ μας.

Τὸ γόητρο, ἄλλως τε, τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀπαιτεῖ λαὸ βελτιωμένο γιὰ νὰ ἐπιτύχη ἀνώτερη δημιουργία σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ, γιὰ ν' ἀναπτύξῃ τὴν τεχνικὴν του, νὰ βελτιώσῃ τὰ οικονομικά του, νὰ ἀποβάλλῃ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴ μίζερια, ν' ἀποβῆ ἀξιοσέβαστο.

Ἄν λοιπὸν ὑπῆρχε κάποια συνταγὴ γιὰ τὴν αὐξήσι τῆς εὐφυΐας τῶν ἀνθρώπων, δὲ θὰ γινόταν πανηγυρικὰ ἀποδεκτὴ; Ἐγὼ τουλάχιστον πιστεύω, πῶς ἂν ὑπῆρχε κανένα μαγικὸ χάπι, πού νὰ μεταμορφώσῃ τὸν ἀνόητο σὲ μεγαλοφυΐα, κανεὶς δὲν θὰ ἀπέφευγε τὸν πειρασμό· θὰ τὸ ἔπαιρναν ἀκόμη καὶ οἱ μεγαλοφυεῖς γιὰ νὰ γίνουν μεγαλοφυέστεροι, ἔστω κι' ἂν γι' αὐτοὺς ἀπαγορευόταν. Πάντα καὶ θὰ παρουσιαζόταν κάποια Εὔα γιὰ παρακίνησι. Ἄλλὰ τὸ χάπι τῆς μεγαλοφυΐας, φαίνεται νὰ εἶναι περισσότερο ἀπρόσιτο ἀπ' ὅτι εἶναι ὁ Ἄρης καὶ ἡ Ἀφροδίτη.

Τί εἶναι εὐφυΐα

Λέγοντας «εὐφυΐα» ἐννοοῦμε τὸν μέσον δρο τῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀτόμου, πού τὸ βοηθοῦν στὴ λύσι νέων προβλημάτων, ἐννοοῦμε δηλαδὴ τὴν ἀντιληπτικὴ καὶ κριτικὴ του ἱκανότητα καὶ τὴν δημιουργικὴν του σκέψιν, πού συμβάλλουν στὴν εὐχερῆ ἀντιμετώπισιν τῶν δυσχερειῶν καὶ στὴ λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς,

έννοοῦμε τὴ νοημοσύνη γενικά τοῦ ἀνθρώπου, πρὸ ἰσχυροποιεῖται μὲ τὴν καθημερινὴ ἐμπειρία καὶ ἐπίδοσι. Δηλαδή τὰ καθημερινὰ προσκόμματα, ἢ συνεχῆς προσπάθεια, οἱ ἐπιτεύξεις καὶ ἀποτυχίες συμβάλλουν πολὺ στὸν καθορισμὸ τοῦ βαθμοῦ τῆς νοημοσύνης τοῦ ἀτόμου.

Ἡ εὐφυΐα τοῦ ἀτόμου δὲν ταυτίζεται, βεβαίως, μὲ τὴν ἐπίδοσί του καὶ τὴν δημιουργικὴ του συμβολή, ἂν καὶ θεωρεῖται φυσικό, ὅτι ἄτομα μὲ μεγάλη δημιουργικότητα καὶ ὑψηλὴ γενικά ἐπίδοσι, θὰ εἶναι προικισμένα καὶ μὲ ὑψηλὸ βαθμὸ εὐφυΐας καὶ ἀντιστρόφως, ἄτομα μὲ ὑψηλὴ νοημοσύνη, θὰ παρουσιάζουν ἀσυνήθιστη ἱκανότητα γιὰ μάθησι καὶ δρασί.

Ἡ εὐφυΐα εἶναι ἀσφαλῶς βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἱκανότητος γιὰ μάθησι καὶ γιὰ δημιουργία ἀλλὰ δὲν εἶναι τὸ μόνο. Ἡ δραστηριότητα, ἢ ψυχικὴ ζωτικότητα, ἢ ἐσωτερικὴ δύναμις, ἢ ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ κρίνονται ἐξ ἴσου ἀπαραίτητα, γιὰτὶ κινητοποιοῦν τὸ ἄτομο σὰν προωθητικοὶ ἔλικες, γιὰ ξεκίνημα, γιὰ δρασί. Μεγαλοφυῆ ἄτομα χωρὶς αὐτὲς τὶς ἰδιότητες πέφτουν στὴν ἀφάνεια.

Λέγοντας «ἐπίδοσι» έννοοῦμε βεβαίως τὸ βαθμὸ τῆς προόδου στὴ μάθησι ἢ τὸ βαθμὸ τῆς ἐπιτυχίας σὲ ἕνα ὀρισμένο τομέα.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ χρῆσιμο εἶναι νὰ γνωσθῇ ὅτι τὸ μᾶξιμουμ τῆς ἱκανότητος γιὰ μάθησι δὲν εἶναι ἡ παιδικὴ ἡλικία, οὔτε κἂν ἡ ἐφηβικὴ, καθὼς πιστεύεται ἀπὸ τὸ λαό, ἀλλὰ ἡ ἡλικία τῶν 20 - 45 ἐτῶν, καθὼς ἀπέδειξε ὁ Freeman καὶ ἄλλοι ἐρευνηταὶ μὲ προσεκτικὴ πειραματικὴ ἔρευνα. Σχεδὸν τὸ κάθε τι μαθαίνεται μέχρι τὰ 50. Μετὰ τὸ 45 ἢ 50 ἐτος ἡ ἱκανότητα γιὰ μάθησι ἐλάχιστα ἐξασθενεῖ, μόλις κατὰ 15% σὲ σύγκρισι μὲ τὸ μᾶξιμουμ τῆς μαθήσεως στὸ βίο τοῦ ἀνθρώπου.

Ἴσως ὑπάρξη ἐδῶ ἡ ἀντίρρηση ὅτι ὁ κανόνας αὐτὸς δὲν θὰ πρέπει νὰ ἰσχύη γιὰ τὶς ξένες γλώσσες, γιὰτὶ ἔχει πιστευθῇ ἀπὸ τὸ κοινὸ ὅτι ἡ πιὸ πλεονεκτικὴ ἡλικία γιὰ τὴν ἐκμάθησί της εἶναι ἡ προεφηβικὴ. Αὐτὸ ὅμως τὸ συμπέρασμα ἔχει δοθῆναι χωρὶς νὰ γίνεταὶ σύγκρισι τοῦ ποσοῦ τοῦ χρόνου ποὺ ἀφιερώνουν τὰ παιδιὰ μὲ κείνο ποὺ ἀφιερώνουν οἱ ἐνήλικες γιὰ τὴν αὐτὴ μάθησι.

Γιὰτὶ ἡ ἔρευνα ἀπέδειξε ὅτι τὸ κέρδος ἀπὸ μελέτη μιᾶς οἰασδῆποτε ξένης γλώσσας σὲ 50, 100 ἢ 500 ὥρες, ἀπὸ μιὰ ὀμάδα ἐνηλίκων ἡλικίας 20 - 40 ἐτῶν εἶναι σημαντικὰ μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ κέρδος μιᾶς ὀμάδας παιδιῶν ἡλικίας 8 - 12 ἐτῶν.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν, μάλιστα, πολὺ πιὸ ἐντυπωσιακὸ καὶ τὸ κέρδος σημαντικὰ μεγαλύτερο μὲ τὴν ἐκμάθησι τῆς Ἑσπεράντο, ποὺ εἶναι μιὰ γλώσσα τεχνητὴ καὶ βασίζεται σὲ συστηματικὴ καὶ λογικὴ κατάταξι. Ἡ ὀμάδα τῶν νέων ἡλικίας 9 - 19 ἐτῶν ἂν καὶ μάθαινε τὴν Ἑσπεράντο σ' ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ὀχολεῖα καὶ ἀφιέρωνε διπλάσιου χρόνου μελέτης γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό, ἐν τούτοις ἡ ἀπόδοσίς της ἦταν τὸ μισὸ ἀπὸ τὴν ἀπόδοσι τῆς ὀμάδας τῶν ἐνηλίκων ἡλικίας 35 - 40 ἐτῶν.

Ἄν οἱ ἐνήλικες κατὰ κανόνα μαθαίνουν λιγώτερο ἀπὸ ὅτι ἐπιτρέπει ἡ εὐφυΐα τους, εἶναι γιὰτὶ διακόπτεταὶ ἡ συστηματικὴ τους ἐκπαίδευσι, γιὰτὶ ἀτονεῖ ἡ δραστηριότητα καὶ ὁ ἐσωτερικὸς δυναμισμός, γιὰτὶ ὑπείσρχονται ἀρνητικοὶ κοινωνικοὶ παράγοντες ποὺ ἐξασθενοῦν τὸ διαφέρον γιὰ μάθησι.

Ἡ γλωσσικὴ καὶ Ἀριθμητικὴ ἱκανότητα σχετίζεται πολὺ μὲ τὴν εὐφυΐα. Ἐλάχιστα σχετίζεται ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ἰχνογραφικὴ δεξιότητα, μὲ ἐξαιρέσι βέβαια τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν, ποὺ μαζὶ μὲ τὴν πρωτοτυπία στὸν κλάδο τῆς ἰδιαίτερης κλίσεώς τους, παρουσιάζουν καὶ δείγματα μεγαλοφυΐας.

Ἡ εὐφυΐα δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν μεγαλοφυΐα. Ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι ὀρος στενώτερος, εἶναι ὁ ὑψιστὸς βαθμὸς εὐφυΐας καὶ περιλαμβάνει τὸ πλῆθος τῶν ἱκανοτήτων στὴν πιὸ ρωμαλέα τους ἔκφρασι. Εἶναι ὁ ἐξαιρετικὸς σπόρος ποὺ δοῖκε γόνιμο ἔδαφος νὰ βλαστήσῃ καὶ ἀναπτυχθῇ. Χαρακτηριστικὸ τῆς μεγαλοφυΐας εἶναι ἡ πρωτοτυπία, ἡ δημιουργικότητα καὶ ἡ ἔμπνευσις.